

Ερευνητική Εργασία

- ▣ **Θέμα** : Από τη συντήρηση στη διατήρηση-Η πορεία των έργων τέχνης στο χρόνο
- ▣ **Των μαθητών**: Νίκης Βαζαίου, Δήμητρας Κοττάκη, Νικήστρατου Παλάντζα, Βασιλικής Πουρλιώτη, Σοφίας Σπυροπούλου.
- ▣ **Όνομα ομάδας**: Smarties
- ▣ **Υπεύθυνες Καθηγήτριες**: Όλγα Βαγιανού, Μαριέττα Καλαμαρά

ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΗΘΗΚΑΜΕ:

ΚΕΡΑΜΙΚΑ:

- Γενικά στοιχεία
- Σύνθεση
- Ιστορικά στοιχεία
- Αίτια διάβρωσης και φθοράς
- Τρόποι συντήρησης υλικού

ΨΗΦΙΔΩΤΑ:

- Γενικά/ιστορικά στοιχεία
- Αίτια και τρόποι φθοράς και διάβρωσης υλικού
- Τρόποι συντήρησης υλικού

Κεραμικά

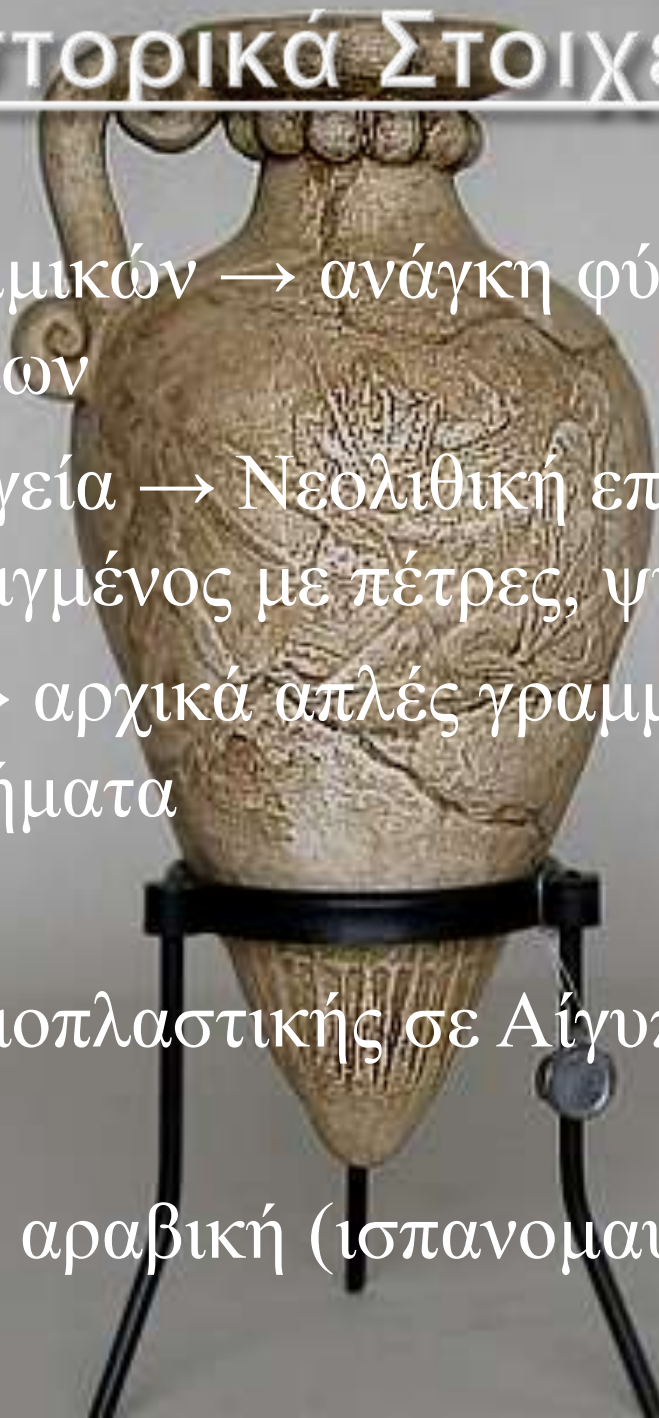

Γενικά Στοιχεία

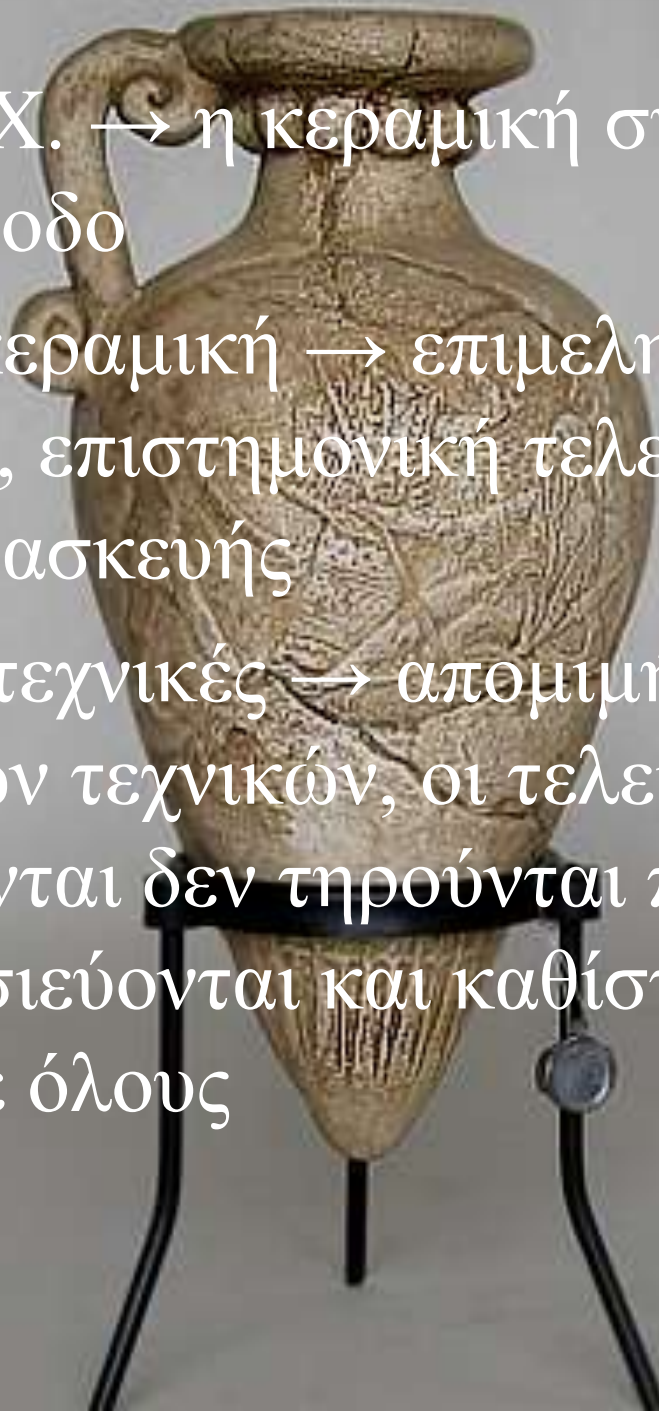
- Κεραμικό → κέραμος (πήλινο σκεύος, καμένο υλικό), πλαστικές τέχνες, επεξεργασία πηλού
- Υαλοποιημένα, μη υαλοποιημένα: σύσταση, ψήσιμο (λιώσιμο και ομογενοποίηση πηλού)
- 4 είδη κεραμικών : πορσελάνες, τερακότες, earthenwares, stonewares
- Απόγειο κεραμικής τέχνης : Αρχαίοι Έλληνες (κεραμικά αριστουργήματα), Κινέζοι (πορσελάνη, λευκός πηλός)
- Υλικά που χρησιμοποιούνταν → φυσικά συγκολλητικά

Ιστορικά Στοιχεία

- Εμφάνιση κεραμικών → ανάγκη φύλαξης (υγρών κυρίως) τροφίμων
- Αρχαιότερα αγγεία → Νεολιθική εποχή, ακάθατος πηλός αναμεμιγμένος με πέτρες, ψήσιμο σε εστία
- Διακόσμηση → αρχικά απλές γραμμές, στη συνέχεια γεωμετρικά σχήματα
- Ανάπτυξη αγγειοπλαστικής σε Αίγυπτο, Ελλάδα, Ετρουρία
- ▣ Μεσαίωνα → αραβική (ισπανομαυριτανική), ιταλική περίοδος.

- ▣ 10ος αι. μ. Χ. → η κεραμική σημειώνει μεγάλη πρόοδο
- ▣ Σύγχρονη κεραμική → επιμελημένη επιλογή των υλικών, επιστημονική τελειοποίηση του τρόπου παρασκευής
- ▣ Σύγχρονες τεχνικές → απομιμήσεις παλαιότερων τεχνικών, οι τελειοποιήσεις που επιτυγχάνονται δεν τηρούνται πλέον μυστικές αλλά δημοσιεύονται και καθίστανται προσιτές σε όλους

Σύνθεση

- Σχηματισμός κεραμικού → υγρά μείγματα αργίλου, που αφού ψηθούν απομακρύνεται το νερό από τον άργιλο

Παράγοντες διάβρωσης και φθοράς

- ▣ Οι ενδογενείς παράγοντες → παράγοντες φθοράς εξαιτίας της κατασκευής και των προσμείξεων στις πρώτες ύλες του κεραμικού
- ▣ Εξωγενείς παράγοντες → έχουν σχέση με την επίδραση του περιβάλλοντος στο αντικείμενο

Ενδογενείς Παράγοντες

- ▣ Ατέλειες ψησίματος → προκαλούν ρωγμές στην επιφάνειά του
- ▣ Προσμίξεις ανθρακικού ασβεστίου → «αποδιοργάνωση» του υλικού

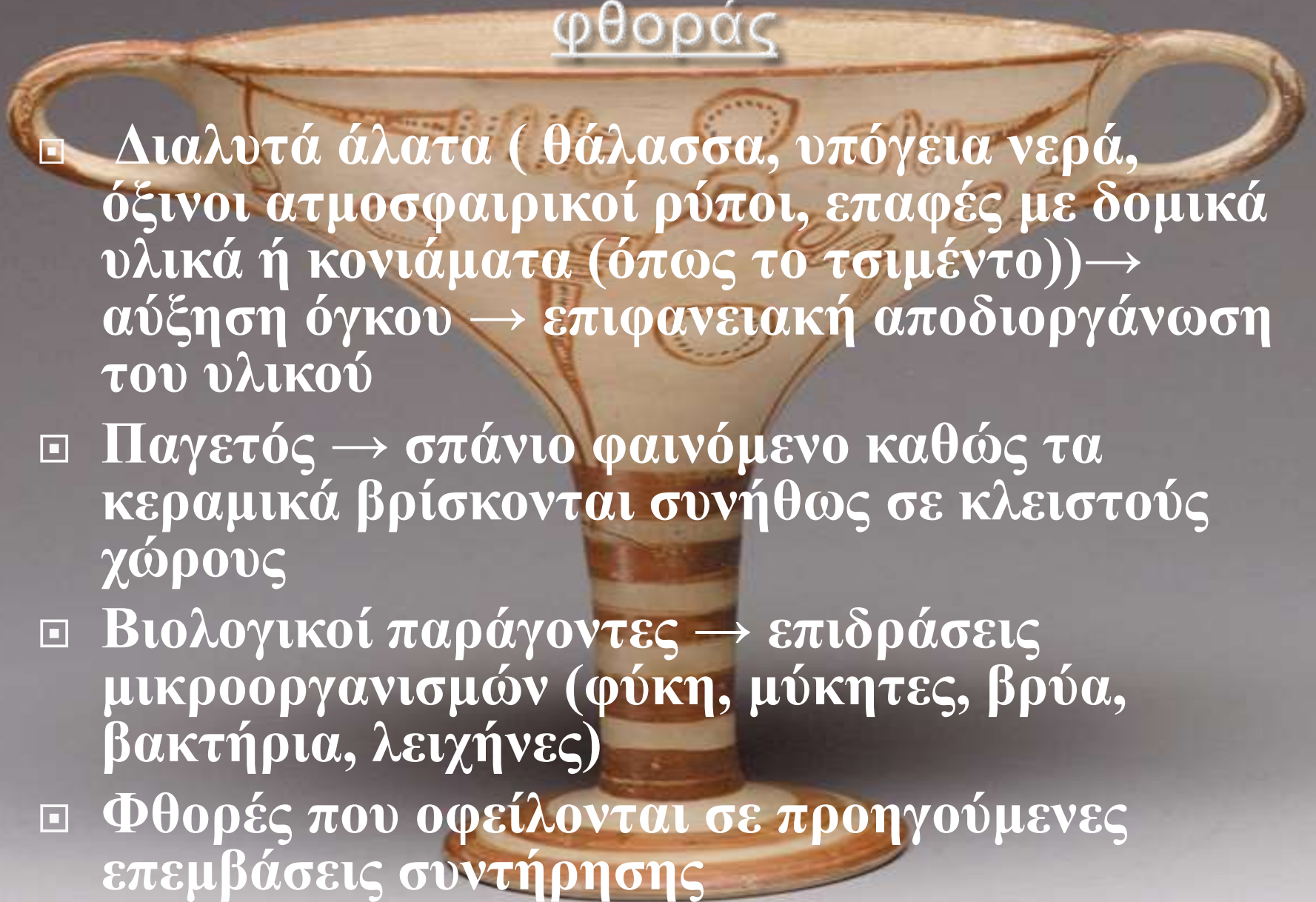

Εξωγενείς Παράγοντες

- ▣ Χρήση αντικειμένου
- ▣ Θραύσεις από μηχανικούς παράγοντες(π.χ. κτυπήματα, από πτώσεις) κατά την ανασκαφή, τη μεταφορά και την αποθήκευσή του
- ▣ Απότομες αλλαγές της θερμοκρασίας + Θραύσεις από θερμικούς παράγοντες → «αποδιοργάνωση» του υλικού λόγω των επερχόμενων διαστολών ή συστολών.
- ▣ Λέκιασμα(οργανικοί λεκέδες): προκαλείται από υλικά, κυρίως υγρά, που κατά καιρούς αποθηκεύτηκαν μέσα στο κεραμικό αντικείμενο
- ▣ Δράση της όξινης βροχής → για κεραμικά εκτεθειμένα σε ρυπασμένη ατμόσφαιρα

Άλλοι παράγοντες και αίτια διάβρωσης-φθοράς

- ▣ Διαλυτά άλατα (θάλασσα, υπόγεια νερά, όξινοι ατμοσφαιρικοί ρύποι, επαφές με δομικά υλικά ή κονιάματα (όπως το τσιμέντο)) → αύξηση όγκου → επιφανειακή αποδιοργάνωση του υλικού
- ▣ Παγετός → σπάνιο φαινόμενο καθώς τα κεραμικά βρίσκονται συνήθως σε κλειστούς χώρους
- ▣ Βιολογικοί παράγοντες → επιδράσεις μικροοργανισμών (φύκη, μύκητες, βρύα, βακτήρια, λειχήνες)
- ▣ Φθορές που οφείλονται σε προηγούμενες επεμβάσεις συντήρησης

Στάδια Συντήρησης

- ▣ 1) Ανάλυση του υλικού του κεραμικού , του υαλώματος , του χρώματος, και των επικαθίσεων
- ▣ 2) Καθαρισμός της επιφάνειας (μηχανικός ή χημικός) από τις διάφορες επικαθίσεις

- ▣ 3) Στερέωση της σαθρής επιφάνειας και της επιφάνειας που έγιναν διάφοροι καθαρισμοί (άπλωμα κεραμικών)

- 4) Διαχωρισμός οστράκων (π.χ. χείλη, λαβές, βάσεις)

5)Εύρεση συνανηκόντων

6)Ανάταξη (πρόχειρη) με χαρτοταινία

7)Συγκόλληση των κομματιών που έχουν βρεθεί

8) Συμπλήρωση των περιοχών του αντικειμένου που λείπουν

9) Χρωματική αποκατάσταση

Ψηφιδωτά

Ιστορικά Στοιχεία

- Ψηφιδωτό: μία αρχιτεκτονική επιφάνεια, δάπεδο, τοίχος, οροφή → καλύπτεται από ένα διακοσμητικό στρώμα αποτελούμενο από μικρές, συνήθως τετράγωνα, ψηφίδες
- Υλικά κατασκευής → πέτρες, μάρμαρα, φίλντισι, κοράλλι, ημιπολύτιμοι λίθοι, κόκαλο, κοχύλια, κεραμίδι, υαλόμαζα, γυαλί
- Τόπος προέλευσης → οι απόψεις δίστανται καθώς άλλοι θεωρούν την Ελλάδα και άλλοι την Ανατολή
- Αρχαιότερο ψηφιδωτό → βρέθηκε στην Όλυνθο
- Παραστάσεις ψηφιδωτών → αποδίδονται με λεπτομέρειες παρά τους χρωματικούς περιορισμούς
- Με το πέρασμα του χρόνου οι συνθέσεις των ψηφιδωτών αντιγράφουν ζωγραφικά έργα
- Πέργαμος → μία από τις πόλεις με τη μεγαλύτερη παράδοση στην τέχνη των ψηφιδωτών

- ▣ Ρωμαϊκά χρόνια → ψηφιδωτό θεωρείται είδος πολυτελείας, διακοσμεί δημόσιους χώρους και οικίες πλουσίων
- ▣ Ιταλία → σημαντικότερο κέντρο κατασκευής ψηφιδωτών
- ▣ Πρώτα χριστιανικά χρόνια → τα ψηφιδωτά διακοσμούν κατακόμβες
- ▣ Θεματολογία ψηφιδωτού τα χριστιανικά χρόνια → ψάρια, αμπέλια, πλοία, παραστάσεις φυτών και ζώων, σκηνές καθημερινής ζωής

Αίτια-Παράγοντες Φθοράς- Διάβρωσης

- ▣ Νερό +υγρασία → δημιουργία ρωγμών, αποκόλληση ψηφίδων → βαθμιαία αποσύνθεση υλικών
- ▣ Παγετός → αυξάνεται ο όγκος → ασκεί πίεση → προκαλεί θρυμματισμό
- ▣ Διάφορα άλατα → συσσωρεύονται → κρυσταλλώνονται → δημιουργούνται ρωγμές
- ▣ Ατμοσφαιρική ρύπανση (π.χ. όξινο περιβάλλον) → απομακρύνονται ψηφίδες από το κονίαμα → μειώνεται η αντοχή των υλικών
- ▣ Φθορά από βιολογικούς παράγοντες (π.χ. βακτήρια, μύκητες, φύκη, λειχήνες και βρύα) → μεγαλύτερη διάβρωση και αποσάθρωση υλικών κατασκευής των ψηφιδωτών(ορισμένα προκαλούν λεκέδες στην επιφάνεια των ψηφιδωτών)

Αίτια-Παράγοντες Φθοράς- Διάβρωσης

- ▣ Υγρό έδαφος → όλα τα συγκολλητικά υλικά των κονιαμάτων χάνουν τη συνοχή τους
- ▣ Εξασθένηση συστατικού λόγω ανασκαφής
- ▣ Διάβρωση από έκθεση στο περιβάλλον → αποκόλληση των ψηφίδων

Στάδια Συντήρησης

- ▣ 1) Καθαρισμός της ψηφιδωτής επιφάνειας (μηχανικός ή χημικός)
- ▣ 2) Σχεδίαση των ψηφίδων πριν από την απόσπαση του ψηφιδωτού → πρόχειρος προσδιορισμός της μορφής της ψηφιδωτής επιφάνειας
- ▣ 3) Απόσπαση ψηφιδωτού δαπέδου ή εντοίχιου ψηφιδωτού (τμηματικά ή ολόκληρα)
- ▣ 4) Κατασκευή νέας υποδομής και επανατοποθέτηση της ψηφιδωτής επιφάνειας
- ▣ 5) Αισθητική αποκατάσταση ψηφιδωτής επιφάνειας (σχηματισμός της αρχικής μορφής της επιφάνειας του ψηφιδωτού)

Βιβλιογραφία

- ❑ Andrae W. 1909, «Der Anu-Adad Tempel» στο *Assur, Wiss. Veröff. Dt. Orient-Ges.*, x, Leipzig.
- ❑ *Annual of the British School at Athens* 95 (2000).
- ❑ Fischer P., 1971, *Mosaic: History and Technique*, Thames and Hudson Ltd. London.
- ❑ French D. H. 1985, «Tille, 1984», VII. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara.
- ❑ Ogden D. (ed.) 2002, *The Hellenistic World: New Perspectives*, Classical Press of Wales, Duckworth, 221-251.
- ❑ Young, Rodney S. 1965, "Early Mosaics at Gordion" *Expedition* 7 (Spring) 4-13
- ❑ Westgate, R.C. 2000, "Pavimenta atque emblemata vermiculata: regional styles in Hellenistic mosaic and the first mosaics at Pompeii", *AJA* 204.

Ευχαριστούμε για την προσοχή
σας!

